

AZ OROSHÁZI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG
INGYENES LAPJA

Orosházi **HARANGSZÓ**

VII. évfolyam 3. szám · 2000. augusztus 20.

A MILLENNIUM ALKALMÁBÓL HÁLAADÓ ÜNNEPI ISTENTISZTELETET TARTUNK

**2000. augusztus 20-án,
vasárnap délelőtt 10.00 órai kezdettel
az evangélikus templomban.**

Mindenkit szeretettel hívunk és várunk
erre a jeles alkalomra!

Különös, figyelmeztető, Istentől kapott jel, hogy
éppen ebben az esztendőben nemzeti ünnepünk vasárnapra esik.
Mintha maga Isten figyelmeztetne bennünket
a naptáron keresztül is lelki kötelességünkre!

Hívunk mindenkit együtt hálát adni azért, hogy a történelem
vérzivataros időszakában is
megtartotta, megőrizte nemzetünket
a történelem Ura, a mindenható Isten.

Hívunk mindenkit, hogy együtt könyörögjünk Hozzá
nemzetünk megújulásáért,
lelki feltámaszásáért, fogyatkozó nemzetünkért.

A keresztyénség lehetőségei

Múltban és jövőben

Évkönyvünk egyik fontos témája a keresztyénség szellemi tartalma, azaz lehetősége, illetve hatása. Közösségi és egyéni vonatkozásai vannak ennek a lehetőségnek, hatásnak. A keresztyénség közösségi hatékonyságát történelmi távlatokban, a személyes (egyéni) hatásokat pedig hitre jutott emberek életrajzával lehet ábrázolni. Mind a kettőt nagyon fontosnak tartjuk, a történelmi távlatokét is, az egyéni életkéét is.

Ezzel tehát azt állítjuk, hogy a keresztyénségnek nagyon komoly szerepe van egy-egy nemzet történelmi távlatában, de egy-egy, az igazságot őszintén kereső embernek az életében is. Ennek az áldó hatásnak – hitünk szerint – a magyarázata, oka az élő Isten, aki mind a történelemnek, mind az egyéni sorsoknak az Ura. Ám olyan Ura, aki szabadságot biztosít az ember számára történelmi és egyéni vonatkozásban is. Azaz az ember akár történelmi méretekben, akár egyéni síkon fellázadhat a történelem Ura ellen, s annak következményeit magának kell elszednie. Történelmi méretű, Istenellenes lázadásoknak sok millió áldozat volt a következménye (fasizmus, kommunizmus sok millió ártatlan embert áldozott fel az emberi agresszió és brutális ördögi oltárán), az egyéni szintű lázadások kockázata pedig az örök üdvösség eltékozása.

A keresztyénség szerepe a magyar történelemben

I. rész

A keresztyénség felvétele a honfoglalás után

Őseink már az első, Kr. u. évezred első felében is találkoztak a keresztyénséggel, méghozzá annak bizánci változatával. Kr. u. 527-ben vagy 528-ban a hun nép egyik vezére Konstantinápolyban megkeresztelkedett. Ekkor még a hatás más jellegűnek tekinthető, mint alig 500 évvel később, de „a magyar ősmonda néhány részlete bibliai ihlettségű”, amiből az következik, hogy a „magyarság már a honfoglalás előtt, a Fekete-tenger melléki hazájában megismerkedett a Bibliával” (Nemeskürty István: A bibliai örökség. A magyar küldetésstudat története, 22. o.).

Igazi szerepe és hatása a keresztyénségnek az államalapításhoz kötődik. Már Géza fejedelem is felismerte a keresztyén

vallás nemzetteremtő és -megőrző erejét és hatását, s jelentős lépéseket tett a keresztyénség felvétele érdekében. Halála után fia, István fejezte be a művet. Felismerte, hogy ha a keresztyén Európában otthont akar teremteni a népének, akkor azt meg kell szelídíteni, és ez csak a krisztusi tanítások elfogadásával volt lehetséges.

A történelem drámai színpadán azonban az egyéni síkon is megjelenik a jellem- és életformáló keresztyénség. István, a király, királlyá válása előtt mély, személyes keresztyén hitre jutott. Gyakran olvasta a Szentírást, imádkozó lelki ember volt, s mége Géza fejedelemnél is világosabban ismerte fel a keresztyénség nemzetteremtő, -megtartó, -megőrző szerepét. A bizonytalan törzsi szövetségekből ő teremtett egységes szellemiségű nemzetet. S ezt az egységet nem a nyelv egysége, hanem a Lélek egysége teremtette meg.

Minden tárgyilagos, ideológiai előítéletektől nem elvakított szemlélőnek tisztességgel meg kell állapítani a keresztyénség hallatlan és páratlan szerepét a magyar nemzet és állam létrejöttében, kialakulásában, sőt megmaradásában is.

II. rész

A reformáció keresztyénségének szerepe

A keresztyénség másik óriási szerepe és szolgálata a magyar történelem 16–17. században következett a török hódoltság idején. A mohácsi vész katasztrofális hatásáról szükségtelen írni, mindenki előtt világos. A más vallású, nemzeti létünket is fenyegető török hódoltság idején a protestáns prédikátorok tartották a lelket a három részre szakított ország népében. Felmérhetetlen jelentőségűek a bibliafordítások, nyelvteremtő erejük klasszikus igazságnak számít ma már. Többféle bibliafordítás volt ebben az időben (Komjáthy Benedek, Mizers Gábor, Sylvester János, Heltai Gáspár és még mások is), de a legteljesebb és tisztelendő fogalommal (Károlyi Károlyi Gáspár, a gönci prédikátor bibliafordítása vált. 1590-ben történt mindez, Vizsolyban, ahol Károlyi Gáspárnak egy tanító, Pelei János volt a segítségével.

A reformátorok nagyon nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy minél többen olvassák a Bibliát, s ennek lelki haszna az ember lelki tartásában és erejében mutat-

kozik meg. A korábban írástudatlan nép megtanult írni és olvasni, s ez a szellemi fejlődés számára is jelentős ügy volt akkor. Oka egyrészt az, hogy a Szentírás a világirodalom egyik legjelentősebb műve, másrészt pedig Isten igéjét tartalmazza. A bajba került ember Isten hirdetett és olvasott igéje által vigasztalást nyert, lelki enyhülést talált, bátorításban volt része, megbékélt és reménységet táplált. A Bibliának a csodálatos szellemisége mentette meg a magyar népet a rettenetes mohácsi vész után és török hódoltság alatt.

A reformáció őszinte hazafiasságot, mély vallásosságot, tiszta erkölcsiséget tanított és képviselt. A reformáció különösen is nagy hangsúlyt helyezett az erkölcsre. Ebben a történelmi korszakban megint csak azt lehet állítani, hogy a keresztyénség mentette meg a Kárpát-medence népét, magyarságát attól, hogy lelkében összeroppanva elsüllyedjen a történelem emésztőjében.

III. rész

S a jövő keresztyénsége?

Csak nagy vonalakban érintettük a magyar történelem és a keresztyénség különös találkozási pontjait, de megállapítható, hogy a keresztyénség kétszer halálos veszedelemből mentette meg a magyar nemzetet. Még abban az esetben is, ha a történelem lezárt valósága nem ismeri a feltételezéseket, meg kell állapítanunk, hogy a honfoglalás utáni, majd a mohácsi vészt követő korszakban a keresztyénség nemzet- és embermegtartó ereje mutatkozott meg.

Amikor emlékezünk a 2000 éves keresztyénségre és az 1000 éves magyar hazára, akkor szomorúan kell látni a lelki megroppanás, a leépülés magyar valóságát. Bajban levő nemzet vagyunk. Nemcsak népességünk fogyása riasztó, de a maradék lelki-szellemi, egészségügyi alapota is. Betegségek, drogok, alkoholisztikus mértéktelensége, öngyilkosaink rettenetesen elszomorító jelei egy beteg nemzet beteg lelkületének. De az élet minősége, átlagos hosszúsága, illetve rövidsége (összehasonlítva a nyugattal), a beszéd szennyezettsége, etikai vákuumok, kiégett egzisztenciák, leépült vagy erősen leépülő személyiség-nyomelemek, mind-mind riasztó jelei a nagy szellemi

Folytatás a 3. oldalon

bajnak, amit az okozott, hogy nemzetünk nagyon nagy részben elveszítette az eddig megőrző erejét igazoló keresztyénséget, vallást, hitet. 1956 óta napjainkig mintegy 5 millió abortusz! 5 millió magyart pusztítottunk el. Ez is holocaust!

Újra nagyon aktuális a keresztyénség mondanivalója: arról, hogy kicsoda az ember, mit jelent valójában az, hogy férfi és nő, család és gyermek. Mit tudna adni ma a keresztyénség a mai magyarságnak? Pneumatikus (isten) szellemi töltést, spirituális dimenziót, azaz: valamiért élni küldetéstudattal. Csak akkor van értelme az emberi életnek, ha él valamiért, azaz nemes célt tud maga elé tűzni.

Móricz Zsigmond mondotta: „rekreációra, újjászületésre van szükség. S ennek az újjászületésnek újra csak a Biblia lesz a forrása és a keresztyénség.” A nagy magyar író azonban ezt is hozzátette még: „Ha lesz, aki fel tudja olvasni a világnak az igazság tiszta felfogásával.”

A 2000 éves keresztyénség újra kínálja örök értékeit egy olyan nemzetnek, amelyik éppen az ideiglenes anyagiasság mocsarában fuldoklik, és botor módon hiszi, hogy minden baja a pénz, a gazdagság hi-

ányában rejlek, és nem veszi észre, hogy önpusztításának, önsors-rontásának, nyugtalanságának, idegességének, betegségeinek, boldogtalanságának oka a lélek hiányában, mégpedig Isten Lelkének hiányában elsorvad az emberi lélek is. Előbb vagy utóbb az élni kívánó ember és nemzet újra felfedezi a Bibliát, a keresztyénséget, azaz Jézus Krisztust.

Ez az írás az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium 2000-ben kiadott évkönyvében jelent meg a 9. oldalon. Szerzőként abból a feltételezésből indultam ki, hogy az iskolai évkönyvvel nem rendelkezik mindenki, aki a millenniumi Harangszó újság birtokába jut. Az Évkönyv egyébként beszerezhető iskolánk Hivatalában, és egyéb érdekes írásokat is a T. Olvasók figyelmébe ajánlunk szeretettel. Azok megértésére számítunk, akik az említett évkönyvnek is birtokában vannak, hogy újra találkozzanak „A keresztyénség lehetőségei” című írással.

[Ribár János esperes]

Babits Mihály

ÁLDÁS A MAGYARRA

Ne mondjátok, hogy a haza nagyobbodik. A haza, a haza egyenlő volt mindig ezer év óta már, és mindig az marad, mert nem darabokból összetákolta darab: egytest a mi hazánk, eleven valami! Nem lehet azt csak úgy vagdalni, toldani.

Máskor is hevert már elközött tagokkal. Zsibbadtan alélt a balga erőszakkal. De mihelyt fölengedt fojtó köteléke, futni kezdett a vér elapadt érbe. Visszakapta ami soha el nem veszett. Nagyobb nem lett avval. Csak egészségesebb.

Lám, igaz jószágunk visszatér kezünkre, bár a világ minden fegyvere őrizze. Mert erős a fegyver és nagy hatalmasság, de leghatalmasabb mégis az igazság. Útja, mint a Dunánk és csillagok útja: nincs ember, aki azt torlaszolni tudja.

Él a nagy Isten és semmisse megy kárba, Magyarok se lettünk pusztulni hiába, hanem példát adni valamennyi népnek, mily görbék s biztosak pályái az égnek. Ebből tudhatod már, mi a magyar dolga, hogy az erős előtt meg ne hunyászkodna.

Erős igazsággal az erőszak ellen: így élj, s nem kell félned, veled már az Isten. Kelnek a zsarnokok, tűnnek a zsarnokok. Te maradsz, te várhatsz, nagy a te zálogod. Zsibbad a szabadság, de titkon bizserog, és jön az igazság, közelebb, közelebb...

1938. november 2-6.

KIK A BOLDOGOK?

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak. Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet. Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek. Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek. Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják az Istent. Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak neveztetnek. Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok. Örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok bőséges a mennyekben, hiszen így üldözték a prófétákat is, akik előttetek éltek.”
Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyi Atyátokat.”

Az Orosházi Evangélikus Egyházközség nevében KÉSEI UTÓDOKNAK!

1744-ben ezt a települést, melynek Orosháza a neve,
hitük miatt elűzött evangélikusok alapították.

Aggódó, mégis reménykedő szeretettel köszöntünk Titeket, remélve számotokra egy boldogabb, békésebb világot! Megbocsátó szeretettel gondoljatek ránk, különösen, ha körülményeiteket jelenünk hibáival megnehezítettük volna! A történelem Urának különös csodája, hogy egy nehéz történelmi időszak után éppen Szent István szobrának alapkövét helyezhetjük el 2000. július 28-án, pénteken délután Orosháza városában. A történelem valóban tanít, s a lecke szent, mert Istentől van!

A szobor felszentelésének napján, 2000. augusztus 20-án, vasárnap, a magyar nemzet millenniumi ünnepén az evangélikus templomban Szokolay Sándor zeneszerző hitvalló műve hangzik fel: „Jobbítsd a Nemzetöt!” címmel.

Legyetek istenhívők, embertisztelők, teremjétek a LÉLEK gyümölcseit (Újszövetségi Szentírás, Galata levél 5,22-23.) „Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet” – mondta a Názáreti Jézus Krisztus a Hegyi Beszéd elején. Amen!

Orosháza, 2000. július 21.

JANTOS ISTVÁN egyházközségi felügyelő
KOSZORÚS OSZKÁR egyházmegyei felügyelő
RIBÁR JÁNOS lelkész, esperes
NAGY ERVIN segédlelkész
NAGY ERVINNÉ segédlelkész
SKORKA KATALIN lelkész

Az üzenet a „Kései Utódoknak” szövege a négy lelkész kollektív munkájának eredménye. Ezt a szöveget helyeztettük el 2000. július 28-án, pénteken délután a város leendő Szent István-szobrának alapkövébe. Szeretettel ajánljuk minden kedves Olvasónk figyelmébe!

Az orosházi szárazmalmok, szélmalom nyomában 1744–1891

Verasztó Antal millenniumi könyvéről

Jellegzetes alakja városunknak Verasztó Antal. Aki nem ismeri, lobogó ősz hajáról ítélve amolyan művészféle embernek nézi. Valójában azonban nem művészféle, hanem művész. A szó és az írás művésze. Négy verseskötete után az utóbbi időben évente letett asztalunkra egy-egy jelentős helytörténeti kiadványt. Egykori munkahelye, a Vas-Műanyag Ipari Szövetkezet történetének közreadása mellett három hiánypótló könyvet írt, amelyek a városismeret nélkülözhetetlen forrásai. Szorgalmas és céltudatos ember, minden sorával a minőségre törekszik. 1996-ban az orosházi temetőkről jelent meg egy könyve, 1997-ben Zomba és Orosháza kapcsolattörténetét dolgozta fel, s a legújabb most az orosházi szárazmalmokról és szélmalomokról szól.

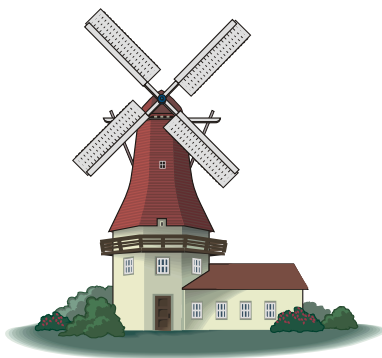
A folyóvizektől távol fekvő falvakban – így 1747-től Orosházán is – szárazmalmokat építettek. Ezek a kerek vagy sokszögletű épületek jellegzetes színfoltjai voltak a magyar településeknek. A földművelők a kenyeret adó gabonaféléket a malomba vitték, az őrlőkövek közül liszt és korpát került ki. A szárazmalmokban körben járó lovak vagy ökrök forgatták a malomköveket.

A pataokban szegény területen a szárazmalmok vetélytársa volt a szélmalom, de ebből kevesebb volt mifelénk. Ki gondolná, hogy a mainál sokkal kisebb lélekszámú és beépítettségű Orosháza területén például 1815-ben 22 szárazmalom, 1 olajútó és 1 szélmalom szerepelt a nyilvántartásokban. 1852-ben 10 szélmalom volt, darálni elég volt egy kis *ájér*, mitől a vitorla *kajlogott* – írja Verasztó. Elképzelni is gyönyörűség: 150 éve az orosházi gyerekek a szélmalom vitorláinak kajlogását nézték. Mint Hollandiában.

Könyvében Verasztó áttekinti a szárazmalmok krónikáját, ír a malmok adásvételéről, a szárazmolnárokról, s az ellenük benyújtott panaszokról. A malom- és verembaleseteket 120 év halotti anyakönyveinek átnézése után összesítette. Innen tudta meg, hogy 1868-ban apai nagyapjának egyik testvérét, szegény kis Verasztó Erzsikét 7 éves korában összetörte a szárazmalom köve, s meg is halt. A malomtűzek is önálló fejezetet kaptak, ugyanúgy a szélmalomok és szélmolnárok munkássága, valamint az olajmalmok.

Tudományos alaposággal deríti ki a volt malomhelyeket és malomneveket, dokumentumait szöveghűen közli. Csak zárójelben jegyezzük meg, hogy 1852-ben 5 szárazmalma volt Orosháza községnek, 4 pedig az evangélikus egyháznak. Az 1870-es évektől kezdve a gőzmalmok kiszorították a kezdetleges felszereltségű szárazmalmokat és szélmalomokat. Orosházán 1891-ben bontották le a mai református templom helyén állt utolsó szárazmalmot. A legkésőbbre megmaradt szélmalom pedig 1912-ben égett le.

Vannak olyanok, akik a helytörténeti munkák tanulmányozását a „Felhasznált irodalom” címszónál kezdik. Verasztó itt 42 könyvet és 24 tanulmányt sorol fel. Ezen kívül a Gyulán lévő megyei levéltárban őrzött Orosháza község Tanácsközmányi jegyzőkönyveit is elolvasa

1820–1880-ig, a képviselő-testület közgyűlési jegyzőkönyveit 1891-ig. Az Orosházi Evangélikus Egyház levéltárában is legalább két évig kutató végig hetente több délelőttöt, átnézte a vizsgált időszak keresztelési, esketési és halotti anyakönyveit, a számadási könyveket, az eljegyzéseket és móringolásokat jegyző könyvet, mindenféle iratokat és lajstromokat.

Áttanulmányozta a helyi római katolikus és református egyház esketési, valamint halotti anyakönyveit, néhány évfolyamnyi Orosházi Újságot. Ennyi munka láttán megemeljük kalapunkat a szerző előtt.

Ha figyelmesen járkalunk Orosházán, egy-két malomkövet fölfedezhetünk. Verasztó Antal 36 malomkő „lelőhelyét” írta le, csak úgy mellékesen. Hiszen ezeknek a malomköveknek jó része az általa viz-

gált időszaknál későbbi időpontban került ide.

Aki szeret visszatekinteni a múltba, s szeretné tudni, milyen szerepet tölthettek be az orosháziak életében a szárazmalmok és szélmalomok, olvassa el a könyvet. Ez a kiadvány a legjobb hely- és ipartörténeti, ugyanakkor néprajzi hagyományokat is ötvözi. Nagy Gyula bácsi, a nemrég elhunyt múzeumigazgató, aki életében klasszikussá vált, vagy dr. Gulyás Mihály volt polgármester, aki a baromfifeldolgozás történetét írta meg, bizonyára szívből gratulálna a szerzőnek. Helyettük ezt mi tesszük meg.

A millenniumra kiadott könyv megjelenését többen támogatták, köztük az Evangélikus Egyház is, amiért az író köszönetet mond. A kötetet lektorálta az orosházi származású tudós, nyugalmazott megyei múzeumigazgató, dr. Szabó Ferenc. A felelős szerkesztő Fülöp Béla, a tördelészerkesztő Fülöp Zsolt, a fotókat Kecskeméti Krisztina készítette.

(Verasztó Antal: *Az orosházi szárazmalmok, szélmalom nyomában 1744–1891* · Orosháza, 2000, Helios Kiadó · 208 lap + 23 lap melléklet · Ára: 990 Ft)

A magyar nyelvben és nemzetiségben sajtóságos erő rejlik, mi ha nem volna, már régen enyésznie kellett volna, ha tudjuk történelmünkéből, miként kellett átesniünk nyolcszáz év alatt első Istvántól kezdve máig. Nincs ugyanis nemzet, melynek elenyészésére oly számos és kedvező körülmények összemunkáltak volna. És a magyar nemzetiség annyi viszontagság közt fennmarad; ez reményt nyújt, hogy élni fogunk, ha még fenyegetőbb elemek tornyosodnak is fölünkbe, mint azok, melyek már mutatkoznak, hacsak önmagunk nem gyilkoljuk meg magunkat.

Táncsics Mihály
(1847)

A magyar államiság ezredéves ünnepére

Szemelvények a magyar honfoglalásról a külföldi történetírások tükrében

„Áldás, hála és dicsőség
térjen nevedre égi Fölség,
hogy eddig őrzéd a magyart.”
(Sántha K. 1896)

1 936-ban az orosházi M. Kir. Polgári Fiúiskola II/a osztályában a matematikát Kun Péter tanár úr tanította. Az első órát így kezdte: „Idefigyeljete, pupák! Jól jegyezzétek meg, az egyetlen igazi tudomány a számtan, mert 2x2 Moszkvában is, Amerikában is 4. Más, úgynevezett tudomány nem igazi, mert például a történelemben ugyanannak az eseménynek az ismertetése attól függ, hogy melyik országban és főleg milyen érában íródott, a szerint változik.”

Ez a régi tanári megállapítás jutott eszembe, amikor Zsoldos Attilának a milicentenáriumra írt munkájában a következőt olvastam: „Amit a külföldi tankönyvekben (a magyar történelemtől) olvashatunk, sokszor lehangoló. Jobb esetben érdekeltséget tükröz, tudatlansággal keveredik, [...] de nem ritka a leplezetlen ellenszenv, a tudatos ferdtítés.” Ezért nem találtam 1994-ben a Vereckei-hágónál semmi nyomát az 1896-ban állított emléktáblás oszlopnak, amely Árpád és hős vitézeinek egyik bejövetele helyét örökítette meg. Pedig ez a tábla csak egy történeti tényt rögzített. 1939 telén itt, az akkori lengyel–magyar határon, fogadták testvéri öleléssel a lengyel határőrök a Kárpátját visszafoglaló magyar katonákat. Később, 1939 őszén, a vesztes német–lengyel háború alatt ezen a hágón menekültek a lengyelek Magyarországra, ahol testvéri szeretettel fogadtuk őket. Még Orosháza főterére is eljutott kis, katonai autókkal egy lengyel alakulat. Ezek előrebocsátása után nézzük, mit írnak a magyar honfoglalásról a külföldi történelemkönyvek, a Magyar Tudományban, 1995-ben megjelent tanulmányok alapján.

A lengyel történelemtanítás 1877-ben még alig emlékezik meg a magyarokról. 1927-ben Bobrzyski már részletesen foglalkozik a honfoglalással, amikor is ezt írja: „... a magyar törzsek rárohantak a szlávokra és az erre mindig kész német segítséggel megsemmisítették a nagy morva államot. [...] A Közép-Duna táján megtelepedve szétválasztották a szlávástgot északnyugatra és délre, megszakítva a morva, a cseh és a szlovák kapcsolata-

tot Konstantinápolyal”. Ezzel a megállapítással mind időben, mind taktikailag kicsit ellentétben van az ugyancsak lengyel Malecki megállapítása: „... a magyaroknak valószínűleg egy kisebb létszámú törzse előbb csak egyes keleti szlávokat hódított meg és gyakorolt rajtuk uralmat. S csak később nyomultak be a szláv népek nyugati és déli ága közé.” Így a lengyelek által írt történelem nem sokban tér el a miénktől.

A cseh történelmi íráskor egészen más hangúak. Elkeseredetten írja Palacky 1926-ban, hogy a magyarok elsőpró győzelmét arattak a morva seregek felett: „A magyarok betörése és megtelepedése Magyarországon az egész történelem legfontosabb tényei közé tartozik, és évszázadokon át nem süjtotta ennél nagyobb csapás a szláv világot. A szkíták, a szarmaták, a hunok és mások elszlávosodtak, de a magyarok nem. Hogy csak a magyarok nem osztozkodtak ezeknek az elődeiknek sorsában [...] nem nagyobb erejükben kell keresni, hanem egyéb *sajátos létükben, körülményeikben.*” Ez a megmaradási megjegyzés jól összecseng a francia Musset megállapításával (lásd később).

Érdemes összehasonlítani Palacky (1926) előzőekben idézett megállapítását a későbbi Prazák (1993) szavaival. Palacky szerint: „Az első támadások még véresebbek voltak, mint a hunoké”, azaz győztek. Ezzel szemben Prazák így ír: „A magyarok 200–500 ezer fővel 892 óta támadták a morva birodalmat, de vereséget szenvedtek, legyengültek és ezért a morva állam letelepítette őket”. E két cseh történész állítása ellentétes egymással. A hazai és egyéb külföldi történelmi leírásokhoz Palaczky írása állközelebb.

A szlovák Hložnik-Hložansky szerint kétféle: fehér és fekete magyarok voltak. A fehérek Magyarországa a Dunántúlra és a szlovák területre terjedt ki, voltaképpen szláv állam volt. A mai magyarok, a keletiek, a fekete magyarok utódai és ezek az *uhorok*, akik nem pogányok, hanem ortodox keresztények voltak. Sasinek, az ugyancsak szlovák történész ezt az állítást azzal tetézi meg, hogy Árpád fia nem Zoltán, hanem Zaltas, azaz a szláv Zlatos volt. Még Szent Istvánról is azt állítja, hogy szláv volt. Egyetlen krónika sem ír ehhez hasonló valótlan-ságot, ellenben azt határozottan állítják, hogy a magyarok pogányok voltak.

Ugyancsak a krónikák tanúsága szerint Szent Istvánt római katolikusnak keresztelték meg.

A román történetírásban a magyarok megjelenését Erdélyben a 10. századra teszik, de kimondva, hogy csak kis létszámúak voltak. Ez a kis létszámú csapat harcban keveredett az ottani vajdasággal. Szerintük a magyarok kis létszámát az mutatja, hogy az erdélyi honfoglalás kori sírokból csak csekély számú volt a magyar. Ennek az az oka, hogy a románok által megadott temetői sírok nem temető-feltárással, hanem ún. leletmentéskor kerültek elő. Például a zilahi temető 3 sírsorából csak 5 sírt tártak fel és mentettek meg. Így ott „csak” 5 magyar sír volt, ezt állítják. E mellett azt is írják, hogy nemcsak Erdélyben, hanem a Duna-Tisza közén is sűrű, románok által lakott települések voltak. Román települések sem a honfoglalás kori Erdélyben, sem a Duna-Tisza közén nem lehettek, mert ha ez így lett volna, akkor a korabeli források említenek. Ezen túlmenően az avarok, bolgárok, besenyők között ilyen nevű letelepedett nép megmaradása is kizárt, tehát nem igaz. Azt is írják, hogy Gelon nevű oláh fejedelem (vajdaság?) létezett ekkor Erdélyben: „Gelon vezér gyenge volt, ezért a besenyőktől, kunoktól sokat szenvedett.” Ez az állítás anakronisztikus és mese, mert a besenyők csak a honfoglalás előtt jártak a vidéken, a kunok pedig csak a 11. században. Így Gelon vezérnek 200 évig kellett volna uralkodnia!

A román történészek szerint a magyarok csak a Vereckei-hágón jöttek be, mert ott van sok korabeli magyar sír. A semlegesnek tekinthető Bécsi Képes Krónika szerint a magyarok a Keleti Kárpátok szorosain érkeztek Erdélybe és onnan az Alföldre.

A dákoktól való származás több mint vitatható, mert dákokat sem találhattak Erdélyben a magyarok. Ugyanis a rómaiak az öldöklő háborúkban annyira kiirtották a dákokat, hogy Traianusnak 105-ben, az akkori (római) világ minden részéből kellett telepéseket toboroznia és azokkal népesítette be Erdélyt. Így a többségi betelepülők az esetleg túlélő csekély számú dákokat 700 év alatt asszimilálták volna. Így dák leszármazásról sem beszélhetünk (lásd később az osztrák Kronés írását).

Folytatás a 6. oldalon

A román történetírás kétes megbízhatóságára érdemes idézni Papa (1991) román kutató megállapítását: „... a rendszeres kihagyások és az adatok irányított válogatása nyomán csak azokat az információkat veszik át, amelyek egy prekoncepciót rekonstrukciónak kedveznek. Ez viszont egyértelmű a történelemhamisítással.”

Az *osztrák* Dümmler azt írja, hogy az „Ungria”-iak 862-ben tűnnek fel a frank végeken. 892–93-ban legyőzik a bolgárokat és a frank végeken 894-ben lépik át a Dunát.

Engel (1797) szerint a menekülő magyarok, a besenyőktől úzva, a keleti Kárpátokon át is jönnek és ezek letelepedett utódai a székelyek. Krones (1876) azt állítja, hogy a magyarok betelepése ugyanazon hágókon történt, mint amelyeken a hunok és az avarok is bejöttek. Szerinte „akkoriban Kelet-Magyarországon és Erdélyben szarmata-szláv népek éltek, mint ez a helynevekből is következik. A román nép csak később, döntően dél felől bevándorolva kerülhetett magyar fennhatóság alá”. Köztudott, hogy az erdélyi földesurak a havasalföldi oláhokat telepítették földjükre, de ez már jóval később történt.

A *francia* Thiery azt írja, hogy „besenyők támadása miatt Árpád és leszármazottai vezérletével a biztonságos Duna-medencébe nyomulnak be a magyarok. Megtámadják Szvatoplukot, majd visszavonulnak Erdélybe, és tisztas távolból követik Arnulf frank uralkodó és Szvatopluk fiai közötti hatalmi harcot”, hogy a legyengült ellenfelet könnyebb legyen legyőzni.

Musset (1965) francia történész szerint a honfoglalás egy üldözött kis nép tudatosan előkészített tette volt. Magyarországra 895-ben észak- és délkeleten átkelve a Kárpátokon behatoltak a Duna-medencébe. Musset véleménye, hogy a *magyarság megmaradása „különlegességében és eredetiségében” keresendő*, mai napig is megmaradt és bizonyos egzotikumként hat a nyugati népek szemében. Osztozik ezzel a véleménnyel Sayous (1876) francia kutató, amikor ezt írja: „Az Európában feltűnt (magyar) nép, hogy nem jutott a hun, avar és szláv népek sorsára, hanem megmaradt mind a mai napig, sajátos nyelvi elkülönültségének köszönhető”.

A *japán* Imaoka Dzsuicsire (1958) ezt írta: „... a magyarok a 9. század végén Árpád vezetésével Etelközt elhagyták. 896-ban átlépték a Kárpátok hágóit és így történt a honfoglalás”. Tehát az 1914 óta a magyar történelem és kultúra kutatója szerint is nemcsak a Vereckei-hágón át jöttek be a magyarok. Szuzuki Hirokazu (1995) azt a megállapítást teszi, hogy a honfoglalás még nem azonos az államala-

pítással. Az államalapítást Géza fejedelem kezdte el, s István király folytatta, de csak Szent László és Könyves Kálmán alatt teljesedett ki.

A magyarok 906-ban elfoglalták a nagy Moraviát és „sikerült államot alapítani és saját nyelvüket, kultúrájukat megőrizni”. Imaoka arra is felhívta a figyelmet, hogy a „Hungary” szó etimológiája nem a „hun”, hanem az „onogur” névből vezethető le.

A *bizánci* III. Constantinus császár 951-ben történt halála előtt ezt „írta”: „a besenyők ezelőtt 55 évvel foglalták el Etelközt”, azaz 896-ban. Ugyancsak ő „írja”, hogy a morva birodalom Szvatopluk uralkodása alatt, 895-ben még békében élt. Így a honfoglalás valóban 896-ban teljesedhetett ki.

Előbbiek szemügyre véve megállapíthatjuk, hogy a nem baráti elemek – bárhogy is magyarazzák a honfoglalásunk körüli eseményeket – egyike sem vonja kétségbe, hogy a honfoglalás 896-ban, Árpád fejedelem vezérlete alatt történt.

Most, hogy Kr. u. 2000-ben visszaemlékezünk, meg kell állapítani, hogy egy ország államiségének ezredéves megünneplése bizonyára egyike a legritkább eseményeknek. Vajon a világon hány állam tud ilyen múltat felmutatni? A magyar nemzet a keleti ismeretlenségből jött a nyugati világba. Itt – mint jövevény – országot, államot hozott létre olyan helyen, amelyen azelőtt vándor népek özönlöttek végig, birodalmakat, nemzeteket semmisítve meg, de megmaradni mégsem tudtak. Csak a magyar volt képes arra, hogy e szent hazában tartósan, örökre fennmaradjon. Amit Attila szerzett, az sem maradhatott meg, amit Szent István kezdett el, az még mindig fennáll. Csodálatos dolog ez. Attila Isten ostroma volt, Szent István Krisztus apostola, aki elpusztíthatatlan államot alapított. Micsoda „véletlen”, hogy Krisztus születésének és a mi államiségünknek ünneplése egybeesik. Isten keze tartott fenn bennünket, vezérelt ki Ázsiából és tett védőbástyájául a keresztény Európának, a kelet és a hatalmas iszlám ellenében. Mégis, mi lett a „jutalom” a védelemben kiontott rengeteg magyar vért? Trianon. Azt a földrajzilag, gazdaságilag egységes és virágzó államot, a Kárpátok övezte területet szétdarabolták, éppen 80 évvel ezelőtt.

Ünnepel a magyarság, ünnepel az egész világ, de ne feledjük, a honfoglalás és az államalapítás csak nekünk, magyaroknak ünnep, akik a honfoglaló Árpád magyarjait és Szent István kereszténységét tudjuk és valljuk magunkénak. Az utódállamok csak acsarkodó irigységgel tekintenek ránk.

Köszönjük Neked Istenünk, hogy mindeddig megtartottál minket!

LÉGY EMBER, ez a cél - légy magyar, ez a legjobb eszköz. Ez a mondat azon legfőbb elv, mely alá helyezem minden politikai felfogásom, minden elhatározásom, minden működésem; azon elv, melyből kiindulva határozom meg jelentőségét, értékét mindazon eseményeknek és viszonyoknak, melyek hazámra, nemzetemre befolyással vannak, s melyek eszközlik, hogy nemzetem az összes emberiségben neki jutott helyzetét és szerepét kellőleg betölthesse. Magyar vagyok, s e gondolattal elválatlan kapcsolatban azon szent meggyőződésben élek, hogy bennem mint magyarban oly sajátosságok, annyi erő és képesség rejlik, hogy mint ilyen, leginkább közelíthetem meg az ember azon kifejezését, melyet a gondviselés magyar nemzetiségemben magának célul tűzött ki. Nemzetiségemben oly eszközöket látok kezeim közé letéve, melyekkel legbiztosabban közelíthetem meg ember lenni; oly eszközöket, melyekkel az illő méltóságot legigazságosabban nyerhetem el, s melyek által tehetségeimet leghatályosabban fejthetem ki; oly eszközöket, melyekről lemondani annyi volna, mint megtagadni emberségemet, elárulni önmagamot, megbénítani, láncra verni a gondviseléstől nekem adott szabad akaratot, bemocskolni az isteni szellemet, mely különbözővé teszi azon sártömegetől, melyet kénye-kedve szerint alakíthat minden kóbor lélek. Magyar vagyok, ez politikai s társaséleti hitvallásom. Büszke vagyok nemzetem nagy erényeire, s nem szégyellem osztozni még hibáiban is. Vajha méltó fia lehetnék nemzetemnek!

Deák Farkas
(1861)

Pechan Zoltán:

Szokolay Sándor új kamarakantátája és a Madrigál Kórus

Szép és megtisztelő feladatot kapott az Orosházi Madrigál Kórus (és a Kodály Zoltán Gyermekkar) a „Jobbítsd a Nemzetöt” című kamarakantátá bemutatására való felkéréssel. Sok Szokolay-művet énekeltünk már, melyek mind nagy feladat elé állították a kórust, így izgatottan vártuk februárban a mű kottáját. Már az első, ismerkedő próbákon kiderült, nem is olyan nehéz a mű, de tudtuk, sok munka lesz vele.

Az első, ami feltűnt: a szólamok dallamossága, ezért könnyen érthető lesz a hallgató számára is ez a zene. A tanúhoz azt a módszert választottuk, hogy a művet kisebb részekre osztva egy-egy egységet szóló próbákon tanulunk meg. Minden negyedik próbán összejött a kórus és elénekeltük együtt a megtanult részt. Az összpórákon derült ki, a nehezebb, vagy a „furcsább” hangzású szólamrészek az egészbe illesztve szép összhangzáshoz vezetnek. Így fokról fokra megismerve a művet, hozzászokva a hangzáshoz és hangulatához, kezdték élvezni a próbákat azok is, akik eleinte idegenkedtek a műtől.

Május végére tudtuk a teljes művet megismerni.

Következhetett az első összpórá a gyermekekkel. Nagy élmény volt, amikor (majdnem) teljes egészében először szólaltattuk meg a művet, kiegészülve a csillogó gyermekkari hangzásokkal. Majdnem teljes volt a mű megszólaltatása: hiányzott még az orgonakíséret.

Még nagyobb élményt jelentett június közepén minden résztvevő számára a próba a szerzővel, Szokolay Sándorral. Az addig, leginkább zenei megoldásokra, a szólamok nehézségeinek leküzdésére való törekvések egyszeriben fényt, értelmet kaptak a szerző instrukciói alapján. Ennek nyomán még nagyobb lelkesedéssel és alapos munkával készül kórusunk az augusztus 20-i bemutatóra.

Szokolay Sándor „Jobbítsd a Nemzetöt” című kamarakantátáját (Op. 148) a város felkérésére írta az orosházi millenniumi ünnepségre, az orosházi Madrigál Kórus és a Kodály Zoltán Gyermekkar (vezetője Dinnyés István) részére, orgonakísérettel.

Miről szól a kantáta? Nagyon leegy-

szerúsítve: az „ezredforduló üzeneteként” az ezer év történelmének a ma emberéhez szóló tanulságairól: erkölcsi tisztaság, erkölcsi megújulás kell a fennmaradáshoz. Él az isteni parancsok szerint, kérd Isten bocsánatát az elkövetett bűnökért, ne légy kevély, élj szeretetben embertársaiddal, adj hálát Istennek megmaradásunkért, könyörögjünk nemzetünk boldogulásáért – jobbítsuk magunkat és a nemzetet!

A zene hangulatában pontosan követi a szép, veretes szöveg tartalmi mondani valóját. A drámai pontokon a hangzás is keményebb, mely „kitisztul”, megnyugszik, feloldódik a tartalomnak megfelelően.

A mű jól énekelhető, mert a zenei ritmus pontosan követi a beszéd, a szavak ritmusát, ettől érthetőbbé lesz a szöveg, ami különösen fontos egy ilyen, érzelmekben és mély gondolatokban gazdag műnél.

Köszönjük Szokolay Sándornak ezt a szép művet, mely érzésünk szerint a Szokolay-életműben is jelentős szerepet fog kapni.

Szalay Judit:

Madrigál Kórus 2000

A negyvenegyedik éve működő kórus megtisztelő erőpróba előtt áll. Az Orosházán nevelkedett, az evangélikus hit szilárd alapköveit innen vívó és az erre építkező művész: Szokolay Sándor zeneszerző városunk számára, a millenniumi évre, 2000. augusztus 20-ra egy hattételes kamarakantátát komponált, melyet Pechan Zoltán Madrigál Kórusa és Dinnyés István Kodály Zoltán Gyermekkara közvetít.

A hitvalló ima az ezredforduló üzenete, mely a zene és a szöveg testvéri egysége, igen magas művészi fokon megalkotva.

Mint a Madrigál Kórus tagja, ez év januárja óta tartom kezemben a heti két próba és az otthoni gyakorlások alkalmával a mű partitúráját. Ezek az öröm és a

meghatottság órái, no és a gyöttrődéséi. Nekem, mint a zombai ősök utódának, a millennium ajándéka, hogy a kórus tagjaként részese lehetek a zenei fohász megszólaltatásának.

A zene és az éneklés mindig gyönyörűséget jelentett számomra. Úgy éreztem, helyettem írják le a hangjegyeket és a szöveget a szerzők.

A város két kórusában énekelek. Az Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium Pedagógus Kórusa számomra az egyházi kórus. Az itt éneklő tagok hite áthatja a próbákon való kedves együttléteket és a fellépések szolgálatait.

A Madrigál Kórus a világi énekkar, a tagok egyéniségének sokszínűsége a kórus erőssége.

Az élet minden területéről jelenlévők

részvétele közvetíti a mai világ esendőségét, gyötrelmeit és értékeit.

Talán nem is tudtuk először, milyen gyöngyszemet tartunk a kezünkben. De úgy érzem, a kezdeti rácsodálkozás zavar után a kórus elfogadta és szereti a művet.

Bizonyíték erre a próbákon való nagyszámú jelenlét, a lelkes, fegyelmezett gyakorlás. Ez heti két próbát jelent, este 7-től 9 óráig. Nem egyszer soron kívüli szólampróbákra is sor kerül.

Bizony, még sok csiszolnivaló van a művön, de ígérjük, hogy az evangélikus templomban, az ősbemutatón a legjobbat fogjuk nyújtani, hogy ezzel is méltók legyünk a cím felszólításához: „Jobbítsd a Nemzetöt!”

„Jobbítsd a Nemzetöt!”

Millenniumi gondolatok új művem bemutatója elé az Orosházi Harangszó részére

Szeretett földi Testvéreim!

Nagy öröm számomra, hogy Szent István Országalapító Királyunk Ünnepén, Orosháza Város felkérésére templomi kantátám bemutatóján főt hajtok abban az evangélikus templomban, Isten és Önök előtt, ahol Hitemet nyertem, s ahol szeretnék magam is hálát adni Hitünk és Nemzetiünk megmaradásáért! Öseinket is igaz hitük és megmaradási vágyuk vezette Zombárol ide! A múlt kifejezésével szólva: a „legnagyobb magyar falu” ölete magához drága eleinket! Utóduknak érzem és vallom magamat én is!

Boldog vagyok, hogy 2000. január 3-án este Fővárosunk Operaházában, a Millenniumi Nyitó Hangversenyen új művem bemutatójával: a *Symphonia Ungarorum* című oratórikus szimfóniámmal köszönthettem ezredfordulás kettős ünnepünket. Akkori témául Szent Gellértet választottam, Nagy Gáspár költő versciklusára.

Orosházi bemutatóm címe – a „Jobbítsd a Nemzetöt!” – Bornemissza Péter kifejezése. A mohácsi vész utáni küzdelmes idők protestáns Prédikátori Intelmei és Bibliai Igék ötvözte adja a mű alapját. Az Igék Károli Gáspár remek Bibliafordításában rímelenek Bornemissza Péter nyelvezetével és mondanivalójával. E kettősségre: a *Hitre és a Szentírásra épülő, kemény veretű és retorikus Károli-fordítás nyelvi remeklése mellett Bornemissza katartikus erővel rajzolja meg prédikációs-hitűségünket, akkori magyarságunk heroikus küzdelmeinek szorításában.*

Bornemissza Péter prédikátori, írói jelentőségéről

Nemeskürty István, mint a magyar történelem, irodalom és szinte minden kultúrhistoria nagy ismerője, Bornemissza Péterről, a magyar próza egyik első nagy alakjáról, a mai korba világító pontos és komoly ábrázolóképeségéről, megnőtt időszerűségéről nagy elismeréssel ír könyvében:

„Az adomagyűjteményen, az elbeszélésfüzéken és a krónikának álcázott színes mesén kívül a prédikáció műfaja is az elbeszélő próza felé vezetett.

A reformáció szellemében Bornemissza Péter volt az, aki a szentbeszéd kerekeit a kor igényei szerint a szó irodalmi értelmében is tovább tágította. Bornemissza prédikációiban az író szubjektív véleménye, gondolat- és érzelemvilága tárul az olvasó elé. Heltait az ezópusi fabula ihlette jellemábrázolásra, Bornemisszát a Biblia.

A Biblia Bornemissza számára nemcsak erkölcsi tanulságok tárháza, nemcsak az élet mintakódexe, hanem számára felülmúlhatatlanul tökéletes irodalmi ábrázolás is: tanulságos történetek, elbeszélések gyűjteménye. Bornemissza élvezettel feszíti szét a bibliai elbeszélés kerekeit, hogy annak hőseit, alakjait, azok tetteit a maga módján fejlessze, jellemezze tovább.”

Nemeskürty István – az író és bölcs tu-

dós – pontosan és tanulságosan ír Bornemissza Péter mába mutató írói gazdagságáról:

„A próza, legyen az elbeszélő jellegű, mint Heltai Gáspár máig gyönyörűséget adó novellái és meséi, vagy elmélkedő-esszéisztikus, mint Károli Gáspár vagy Bornemissza írásai, egyre mélyebben hatolhat az emberi lélek, a tudatvilág addig feltáratlan rejtelmeibe. Erre törekedett az elképzelt legnagyobbat tudatossággal Bornemissza Péter.

Ez a hang a kötetek gyarapodásával egyre erősebb. Bornemissza belső fejlődése megállíthatatlanul vezet az *Ördögi kísértetek*hez.”

„Azért szolgáltatja ki magát, hogy ezzel másokon könnyítsen, másokat vigasztaljon, belső kényszert érez, a költő, az író íráskényszerét, az *ihletet*, mely szemérmes tiltakozása és a botránytól való félelme ellenére megszólalásra kényszeríti. Mint már az *Elektra* idejében is. („Ha a számat fel nem tátottam volna, talán az oldalamon is kifakadt volna.”) Ez már igazán nem (vagy nemcsak, nem zárólag lelkészi elhívatottság: *ez egy modern író lelki alapmagatartása*. Vegyük ehhez a „szavak börtönéből szabadult” próza stílusát. Hihetetlen, mennyire modern és mennyire érthető, világosan folyó, meggyőző, szép szöveg. Tegyük legnagyobb kortársai mellé, a Károli Biblia mellé, Heltai igazán csudás és gyönyörűséges mondatai mellé – ilyesmit náluk

nem lelünk. És másutt sem. Megvizsgálandó természetesen, honnan merítette Bornemissza a *filológiai ihletet*, volt-e irodalmi elődje, bátorítója, és ki. Nem sokat kell kutatnunk, a válasz amilyen egyszerű, annyira logikus: Szent Ágoston az *ihlető forrás*.”

A bemutatásra kerülő új kantátámról

Bornemissza Péter érzékletes stílusa régebben is ihletett. Libellus Ungaricus címmel zenésítettem már, sok szóval, kórossal, zenekarral. Ez az új művem, műfaját tekintve, kamara-kantáta. Kettős kar szerepel benne: vegyes kar és gyermekkar, s orgona, melynek feladata szinte zenekarnyi.

Édesapám emlékét is idézi a közelgő bemutató. Ő alapította a Madrigál Kórust. Számátalan művet írtam neki, de e mű a legkomplettebb és legjelentősebb. A mű teteleit külön-külön itt nem ismertetem, mert hatványozottan felerősítő előadást szántam neki. Az érthetőség, a *jó szövegérthetőség* volt elsődleges célom, a másik az egyszerűbb stílus, *egyházi népének módjára*. Hogy a zenehallgatás kultúrájában gyakorlatlanabb hívek is értsék, első hallásra is! A következő pedig a *prédikációs* jelleg követhetősége és a Zene hangulati felerősítő hatása, zenei megrajzoltága elementárisa tegye az előadást. De a zenén kívüli hatás - hogy értve érezzük és érezve-értsük – „kettősséggel” erősíthet: a Prédikációszerű prózát, pontosabban a NARRÁTOR szerepet az Ige „kétélű fegyver” volta miatt magam fogom a hat tétel átváltásaiba beleépíteni. Ezek után a félórás mű felépítését, előkészítésül, elmondom.

A mű alcíme szerint „megigazolásért és nemzeti megújulásért” szól a kantáta. Valahogy most szeretnék a zenei mondanón „túlmutatni”. A szöveg-zene közös célja a Bibliai Igék hangsúlyozottsága Bornemissza Péter Prédikációs Intelmei MA ÉLŐK OKULÁSÁRA is szeretne alkalmat adni. Talán mindezekhez az is hozzájárult, hogy a művet hitre vezérlő gyermekkori lelkész példaképem: Fürst Ervin mélyen belém ivódott *emléke* ihlette... Akkor pap vagy misszionárius szerettem volna lenni... Nem nagyon lettem

Folytatás a 9. oldalon

más... Csak ezt művészetbe próbáltam oltani...

A tételek

1. Kegyelemért könyörgő ének (korálvariáció) – férfikar, gyermekkar, vegyeskar eskettőskar, orgonával.

2. Az Evangéliumról (Prédikatori Intelem) – vegyes kar.

3. Énekecske gyermekek rengetésére (bölcsoadal, gyermekkari alleluja).

4. Bűnvalló Ének Egymásért (Prédikatori Intelem) – vegyes karra.

5. A Prófétákról (vegyes kari fugato).

6. Az Magyarországról (Prainesis – Hitvalló Finale múltból, jelenről, jövőről, hálaadással). Ez a tétel a legkibontottabb, nagy formátumú. Egyesül benne a tanúság történelmi múltunkról, bűneinkről, tévelygéseinkről, hálaadás megmaradásunkért. Felemelő jövőbe tekintés, ünneplés remény kicsengésével:

„Tekints fel a Magas Égre! Magas Égnek Istenére! Kivirágzó Jövőd meglásd! Aj, Szépséges Magyarországot!”

Értelmi-szellemi, lelki-érzelmi síkon valamiféle zenés istentiszteletformát szeretnék gyermekien tiszta első templomélményeinket visszaidézve, egy méltóbb évezredet várva újraálmodni e mű keresetlenségével.

Önmagunkkal, Sorsunkkal, Hitünkkel és Örökkévalóságunk reményének várakozásával vágnék Önökkel egy Közös Igenlést együtt érezni.

Egy pár Bornemissza-idézet

mely mélyen megragadt bennem, de az új művemben nem szerepel, csak e Prédikátort szeretném e soráival is közelebb hozni hozzánk, hogy „ismerősebbé” váljék, s a mű követését ez is segítse.

„Mikor még Bécsbe tanuló iffiú voltam, ijesztettek sokképpen, hogy ne prédikálnék. Egy felől féltem, másfelől égett a szívem, és talán az oldalamon is kifakadt volna, ha az számot fel nem tátottam volna.”

„Hálát adok te neked, örök, mindenható Úr Isten, hogy nemcsak az mi testünket élteted kenyérral, hanem lelkünket is a Te Szent Igéddel.”

„... ha prédikátor vagy, járj el híven az Isten Igéje hirdetésében! Mondd ki az igazat, ne félj senkitől, Istennek gondja léssen a te oltalmadra és életedre.”

„Ne henyélj, de mindenkor valami jót mielj!” (Bornemissza: Életnek regulái) „Annak okáért, ha az Istennek akarátját nézed, ő mindent üdvözíteni akar. Az Isten sokat választott magának az örök életre, de az kárhozatra senkit nem vá-

lasztott.”

„Szép okért mielő az Isten, hogy minden hasznos és üdvösséges munkát nagy fáradtsággal szereztesse meg. Hogy az munkás szüntelen az ő dolgába segítségül hívna az Úr Istent és midőn véghezvinné, ne magának, hanem az Úrnak tulajdonítaná és erről ő neki örömmel hálát adna.” E Bornemissza idézet úgy szól, hogy ma is írhatták volna, régies nyelvét kivéve.

A REFORMÁCIÓ SZELLEME AZ ÚJRA ÉS ÚJRA MEGÚJULÁSTÓL ÉLETKÉPES!

Széchenyi: „Mi nem születünk reformálásra! Előbb mi magunkat kell megreformálnunk!”

A kiüresedő világról

Úgy tűnik, az Élet növekvő lehetőségei ellenére, s tán a bőség zavara miatt is: az emberek igyekezete mára csökkent életük tartalmasabbá tételében! A szegénység tán több küzdelemre ösztönöz? S a pénzszerzési hajzába befáradtak a költségekben sokszor igénytelenebbek, mint a nehezebb időszakokban voltak...

„Nyelvünk is romlik, szakadoz és a drága szavak elporladnak, elszáradnak a szájpadlat alatt.” (Márai Sándor)

Magyarságunk erkölcsiségünkben rejlik!

A magyarság belső őrzése erkölcsiségben rejlik! Örökségéhez való hűségben! Tehetségének újrakeresésében! Belső tartásában! Szolgáló életében! Önmagára találásában!

Hit nélkül nem maradnak fenn a nemzetek. A hit bibliai kifejezéssel: a reményllett dolgok felől való bizonyosság!

Ma is a rombolás, pusztítás általánosabbnak tűnik, mint az építés, a megmaradás! Mégis: sorozatos megpróbáltatások alatt is megmaradtunk, sokszor csodával határos módon! Mert a hit: megmaradási erő! Hit kell ahhoz is, hogy az emberek szembeszálljanak a Túlerővel! Igen, a Kereszt történelmünk során segítségül hívó erővé, jelképpé vált!

Hit, vallás, iskola – pozitív világnézet. „Ami” az Ige igazát „mesévé szelídíti”, szalonvállalásosság dilettantizmushoz vezet. Templomba csalogató üres frázis ismételtetése (rossz rímekkel tetézve) nem több mint két gitárakkord ismételtetésével az elmélyülés nem teljesen biztosított – persze vannak kivételek. Ahogy Kodály mondta, arra figyeljünk: „Vessünk véget annak a pedagógusbabonának, hogy tananyagként csak valami hígtott művészpótlék való a gyermekeknek. Meg kell

fordítani a tételt: csakis művészi érték való a gyermekeknek! Minden más árt nekik!” S hozzáteszi: „Nekünk tömegeket kell a zenéhez vezetni!” A híveknek sem istenpótlék való, csakis a tiszta Ige! És nekünk meg tömegeket kell Istenhez vezetnünk, „mert az emberek sóvárogva várják az Isten fiainak megjelenését!” Ha valóban Isten munkatársai vagyunk, most az Ő segítségével újuljunk meg „alkalmas időben való segítségül”. Az igaz a leghatásosabb! Elég a „pótlékokból”! Fél évszázad sztereotípiáit mossuk ki magunkból.

A nemzetnevelő Kodályról

Kodály a magyar valóság nagy ismerője volt. A mai valóság sem könnyebb, csak sokkal üresebb és méltatlan megszenvedett múltunkhoz!

Dávid zsoltáros éneke jut eszünkbe: Az igaz virul, mint a pálmafa, magasra nő, mint a libanoni cédrus vagy Platón ideája az igaz emberről, a vir justusról. Ezt az összehasonlító megállapítást egy külföldi tudós tette, Alexander Ringen, s az ide vonatkozó Platón-idézet Kodályra vonatkoztatva így szól: „Nem engedi meg, hogy az egyes benne lévő részek rájuk nem tartozó munkát végezzenek, önmagán uralkodik, rendet teremt, barátja lesz önmagának, összhangba foglalja a ma három hajlamot, akárcsak a zenei összhangzat három fő hangját: a legmagasabbat, a legmélyebbet és a középsőt, s ami még közibük esik, azt is mind összeköti.”

Pentatóniánkról – magyar hangsorunkról

A pentatónia nem valami őshazai idillt kínált, hanem a hangok közt feszülő belső építészeti rendet! A pentatónia ugyanis a sectio aurea, magyarul az aranymetszés arányának példája! Itt a tudomány és a művészet közös eredménye a maradó. A zenemű is építmény – „a szobrászat megfagyott zene”. Az építészeti remekművek harangütésszerűen muzsikálnak. Igaz, a zene anyaga nem carrarai márvány, hanem a „leganyagtalanabb” hangzó csoda.

A nemzeti tudat ébresztése – zenével

Kodály Zoltán vokális alkotásaiban a hit és a hazaszeretet nem választható szét, mert történelmi szorultságunk, nemzeti küzdelmeink szüntelenül edző eredményeként „összeötvöződött”. Ke-

Folytatás a 10. oldalon

vesen emelkedtek ilyen kitörölhetetlen örökérvényűséggel népünk páratlan történelmi sodrára föl! Kodály a sallangtalan, megtisztult és átlényegült nemzeti szellem őrizője és megújítója, a nemzeti jellem megtestesítője, a közösségi ének „nemzeti imádsággá” hevítője!

Nem szónoki fogás ez az „ébresztő”! Gondoljunk csak Petőfi soraira: „meddig alszol még hazám?” Petőfi versének aktualitásával Kodály (A Magyar Nemzet c. kórusművében) a jelentől és az utókortól is joggal kérdezi: „mikor ébredsz már önérzetedre?” A „Jeligében” így kiált: „Vén idők unokája, ébredj!” Balassi Bálint elfelejtett énekében „hej, én szegény népem, elszéledett vérem. Mivé lettél mostanság?” De talán legélesebben Berzsenyi híres Kánonjában markol belénk: „Ébreszd fel sívó nemzeti lelkedet!”

Ezért hívom segítségül a muzsikán messze túlmutató Kodályt: a nemzeti géniuszt, akinek adócai vagyunk, mérhetetlenül. Mert nagyjainkra nem érett meg a nemzet.

„Az emberi élet legdrágább kincse: a művészet!” Egy elszigetelt, szegény kis nép Kodály Zoltánja ezt joggal ismerhette fel a maga idejében. Egész élete a hármastémakört egyesítette: *nemzetszeretetét, hitét, egyetemességét*. Ma hozzá hasonló, ötvöző polihisztor nem találunk e hazában.

Mi csak egy „rész-Kodályt” akarunk észrevenni, főleg a „szolmizátort”. Pedig a kimondott vagy leírt szó éppen a „szükszavú Kodály”-nál próféciává lett.

Németh László megszívlelendő üzenetei

Németh László üzenetét ajánlom a közeledő 21. század tennivalóinak jelmondatául:

„Nem csak az iskolát, de az egész társadalmunkat a magasabb igények iskolájává kell tenni!”

„Lelkünk karbantartásához van szükségünk zenére” – vallotta.

„A zenének köszönhetem, hogy van a lelkemnek hazája, melyre, mint elveszett szülőföldre, visszaemlékezhetem...”

„Az, hogy ki milyen zenével öblíti a lelkét, eldöntheti civilizatorikus hovatartozását. A pedagógiának központi kérdése tehát, hogy milyen zenére kaphatja azt, akit nevel...”

S általánosítása messze elmegy: „A művészet, túl a művészet zónáin, igenis, az ember vallásos érzéséhez szól, zülleszt, vagy emel, ébreszt, vagy kábít, s én nem hiszek az olyan reformnak, amely a szórakozásokat szemmel láthatóan meg nem nemesíti, s az élvezetben föl nem idézi az áhítatot.”

„... Aljas zenével itatni egy országot

nagyobb egészségügyi csapás, mint tízfuszos vízzel!”

A szakrális zenéről

A szakrális zenék templomi előadásának abszolút híve vagyok. Nem annyira az áhítat lebegő atmoszférája miatt, az csak hangulati elem, de nem Lényegi! A Templom ISTEN HÁZA, ahol a prédikációk Épületes Igemagyarázatai a Meditáció kiváltói. De legszemélyesebb Titkát: az Imádság belső rezdülései teszik lelkünk legrejtettebb szobájává! A szakrális zene érzékszerveink átjárása által szeretné a Lélek és az Elme számára felerősíteni a katartikus mondandót: okulásul! A Zene Lényegi célja nem a szórakoztatás, sokkal inkább az Elmélyítés, a Vigasztalás és Erőt adás! Az Ihlet valami, de nem elég. Többet a Szent Létektől nyerünk! Megvilágosodást! Belső nyugalmat! Mozdulatlanságot és Mozdíthatatlanságot! Bizonyosságot! A Zene a leganyagtalanabb művészet, s ettől az Örökkévalóság Előlegének tartom! Németh László: a Lélek Mosdóvizének nevezi. Igen, a Léleknek is naponkénti megtisztulásra van szüksége. És hálaadásra! A Teremtett Világ számomra a leggyönyörűbb Alkotás! Ha ez a Múlándó, akkor milyen káprázatos lesz az Örökkévalóság?

Befejezésül

Köszönöm a kórusok lelkes és avatott betanításáért *Pechan Zoltánt és Dinnyés Istvánt* illeti első helyen!

A két kórust elismerő boldogsággal szívből köszöntöm, mert megéltén, hihetően, szent áhítattal éneklük.

Bottkáné Égető Mária orgonaművészi nagy feladatát, zenekart fölőssegessé tevő virtuozitással és gazdag regisztrálással teszi nagy élménnyé!

Köszönöm az *Evangelikus Egyház* kibélelő szeretetét és megértő biztatását!

Orosháza Város Vezetőinek is lelkesedésé fűtött, sokrétű, gondokat bőven vállaló összes figyelmességét! És adja *Isten*, hogy merészségünk nagy egymásra utaltságunkban közel hozzon egymáshoz minden *orosházi lelket!*

ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN VELÜNK ÉS RAJTUNK!

**SZEBB, TISZTÁBB, MÉLTÓBB
ÉS ÖRÖMTELIBB
ÚJ ÉVEZRED RAGYOGJON
SZERETETT VÁROSUNKRA:
OROSHÁZÁRA!**

Találkozás

„Az ezredforduló üzenetként” Orosházának – hitbéli szülőhazájának – írta meg Kossuth-díjas zeneszerzőnk, Szokolay Sándor „Jobbítsd a Nemzetöt” című kamarakantátáját. A bemutató ezeréves keresztény Magyarországnak ünnepe lesz, az evangélikus templomban.

2000. június 14-én jelentőségteljes állomásához érkezett el a felkészülés. Ünnepeles pillanat volt a szerző, a mű és az előadó kórusok első „személyes” találkozása. A próba lélekbe markoló hitélménnyé magasztosult. Akik átérték, végighallgatták, mind megérezhették azt a prófétaierőt, ami a szöveg minden sorából, minden mondatából árad, részesei lehettek a gondolatokat hordozó dallamok szépséges összhangjainak.

Szokolay Sándor ott állt templomunk karzatán a kórus előtt, s minden mondatot személyes hitvallásával egészített ki, rámutatva a bennük megfogalmazott mély, hitbéli igazságokra, figyelemre, hogy életünkről „odafront egyszer el kell számolnunk”!

A millenniumi ünnepnap hivatalos programja nem ad istentiszteleti keretet a templomban elhangzó műnek. Ez az ősbemutató „csak” hangverseny lesz. Mégis, a mű – úgy, ahogy van – valósgos igehirdetés! A szerző írja: „Ez az én orosházi zenei Istentiszteletem!”

Szívből reméljük, hogy augusztus 20-án sokan meghallgatják ezt a hatalmas prédikációt, szívük gyönyörűségére, lelkük épülésére!

Fürst Enikő

Lelkészsavatás

2000. szeptember 16-án, szombaton 16.00 órai kezdettel D. Dr. Harmati Béla püspök-elnök evangélikus templomunkban lelkésszé avatja Nagy Ervinnét (Bácskai Zsuzsannát), s erre az alkalomra mindenkit szeretettel hívunk és várunk!

Fiatal testvérünk idén, 2000-ben fejezte be sikeresen az Evangélikus Hittudományi Egyetemen teológiai tanulmányait, és érthető családi okok miatt Harmati püspök úr az orosházi gyülekezetünkbe küldi ki szolgálatra. Egyházközségünk vezetősége felkérte Nagy Ervinnét, hogy lássa el az iskolalelkészi feladatot, vállalja fel az iskolások hittanítását és lelki gondozását. Megkérdezett testvérünk szívesen vállalta ezt a szolgálatot. Életére és munkájára Isten gazdag áldását kérjük.

Tanfolyam evangélikus hitünk érdekében

Szeretettel felhívjuk minden kedves érdeklődő evangélikus – vagy leendő evangélikus – testvérünk figyelmét a keresztyén továbbképzésre és az azzal összefüggő, szabadon eldönthető felnőtt konfirmáció lehetőségére. Többen jelezték, hogy szeretnék evangélikus keresztyén hitünket mélyebben, behatóbban megismerni, ezért minden érdeklődő számára egy fakultatív tanfolyamot hirdetünk meg, ahol elsősorban Luther Márton Kis és Nagy Kátéjával ismerkedünk meg, akik pedig konfirmációra is gondolnak, kiegészítésként a Konfirmációs Káté anyagát veszik hozzá.

A tanfolyam kezdete 2000 szeptemberének vége, és várhatóan – előre megadott időpontok szerint – az adventi időszakig tart majd. Hívjuk azokat, akik evangélikus keresztyén hitünket alaposabban, mélyebben, rendszeresebben kívánják megalapozni és átgondolni, és azokat is, akiket Isten Lelke arra indított eddig is, és indít ezután is, hogy a konfirmáció áldása által a Szent Lélek világosságát kérjék és vegyék.

„Hajnal” Óvodánk

Az evangélikus „Hajnal” Óvoda is sok mindenben gazdagodott a mögöttünk levő időben. Még az idei húsvéti ünnepek alkalmával felszentelésre került a bajor evangélikus testvérek segítségével átépített udvar, amely nagy öröme a kis óvodásoknak, de örömmel jelentjük, hogy az Országos Evangélikus Egyház segítségével az épület teljes belső tatarozására is sor került, így az épület is teljesen megújult belülről. A legnagyobb öröm természetesen az, hogy a fogyatkozó gyermeklétszám ellenére is nagyon szépen jelentkeztek óvodánkba, és Istennek adunk hálát azért, hogy ahány gyermek elment iskolába, ugyanannyi jött helyettük, tehát változatlanul szép létszámmal működhet az óvodánk.

Tanévnyitó istentisztelet és beiratkozási lehetőség a 8+4-es gimnáziumba

2000. szeptember 3-án, vasárnap 10.00 órai kezdettel tanévnyitó istentiszteletre kerül sor templomunkban. Előre is szeretettel kérjük a gyülekezet megértését, tekintettel a tanévnyitó jellegére, ezúttal elmarad az Úr szent vacsorájának ünneplése, helyette a hónap 2. vasárnapján kerül sor a szentségi alkalomra.

Ebből az alkalomból is örömmel tudatjuk, hogy a már 2 évvel ezelőtt elkezdett, ún. 6+6-os rendszerű gimnáziumi oktatás mellett megkaptuk a jogot a 8+4-es gimnáziumi oktatási formára is. Ez azt jelenti, hogy a 8. osztályt elvégzett tanulók jelentkezhetnek az Evangélikus Gimnáziumnak ebbe a formájába is.

Mivel viszonylag későn alakult ki ez a lehetőség, szeretettel felhívjuk a figyelmet arra, hogy még néhány hely van a most induló gimnázista osztályban, jelentkezni hétköznap délutántólként lehet Iskolánk Hivatalában (telefon: 411-771; cím: Bajcsy-Zs. u. 1.)

III. Országos Evangélikus Találkozó

2001. augusztus 18–19-én kerül sor a III. Országos Evangélikus Találkozóra gyülekezetünkben és így városunkban. Tehát kétnapos találkozóra várunk ide evangélikusokat az ország minden pontjáról. Ennek előkészületeként május 7-én nálunk járt Gáncs Péter országos missziói lelkész, s egyeztetettük az idevonatkozó kérdéseket. A találkozó sikere érdekében itt tartjuk meg – püspökeink vezetésével – a soron következő esperesi értekezletet egyikét. Egyben felhívással fordulunk minden kedves és nyitott szívű testvérünk felé, hogy jelezzék azok, akik készek és hajlandók alvó vendéget fogadni 1 éjszakára. Hivatalunkban felírjuk azokat, akik erre jelentkeznek, és azt is, hogy hány vendéget tudnak ily módon „altatni”. Ez csak éjszakai szállást jelent. Szeretettel kérjük a jelentkezéseket! Pál apostol a Római levél 12,13-ban írja: „... gyakoroljátok a vendégszeretetet.”

Köszönet az áldozati vasárnapért

Istennek hálaival, de a hűséges és adakozó gyülekezet tagjainknak is köszönettel tartozunk azért, hogy 2000 pünkösd vasárnapjára az evangélikus templomunk tornya érdekében meghirdetett áldozati vasárnapon több mint 1 millió forint adomány érkezett a megnevezett célra. A torony és a kupola javítása több mint 2 millió forintba kerül, mert a munkálatok elkezdése után derült ki, hogy a kupola bádoggal borított részét alaposan megrongálta az idő(járás), több helyen lyukas, ezért cserére, javításra van szükség. Ez pedig többletköltséget jelent a korábbi tervhez képest. Így további segítségre kérjük a kedves Testvéreket.

Egyben kérvényt adtunk be Orosháza Város Önkormányzatához is, hogy járuljon hozzá a város egyetlen műemlék temploma tornyának javításához. Szívvel reméljük a városatyák megértő és demokratikus hozzáállását és anyagi támogatását. Az eredményről természetesen beszámolunk a Harangszó újság olvasóinak.

Reményik Sándor
AZ IGE

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
És áhítattal ejtsétek a szót.
A nyelv ma néktek végső menedéktek,
A nyelv ma tündérvár és katakomba,
Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek!

E drága nyelvet porrá ne törjétek,
Ne nyúljon hozzá avatatlanul
Senki: ne szaggassátok szirmaikat

A rózsafának, mely hóban virul.
Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul.
Mintha imádkozna.
Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna!

És aki költő, az legyen király.
És pap, és próféta és soha más,
Nem illik daróc főpapi talárhoz.
S királyi nyelvhez koldus-dadogás.

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek.
Vigyázzatok: a nyelv ma szent kehely.
Ki borát issza: Élet borát issza.
Előre néz s csak néha-néha vissza.
S a kelyhet többé nem engedi el!